

การถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓

สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ

กลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ

โทร ๐๔๕-๖๑๖๘๒๙

โทรสาร ๐๔๕-๖๑๒๕๖๔

คำนำ

จังหวัดศรีสะเกษได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้น ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ในพื้นที่ ๒๒ อำเภอ ตามนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนสำหรับแก้ไขปัญหาของชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการด้านการเกษตรของชุมชนได้ และเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตร โดยเน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ในประเด็นการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องตลอดฤดูกาลผลิต เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรกรต้นแบบ ในลักษณะของเกษตรกรสอนเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตได้อย่างเหมาะสม และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก ศพก. ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตสินค้าที่ค้ำประกันถึงสภาพแวดล้อม และมีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งยังเป็นจุดที่ให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการด้านการเกษตรต่าง ๆ กับเกษตรกร อีกทั้งยังใช้เป็นจุดนัดพบในการพบปะพูดคุยของเจ้าหน้าที่กับเกษตรกร และเกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง ปัจจุบันมีศูนย์หลัก และ ศูนย์เครือข่ายครอบคลุมในพื้นที่ ๒๒ อำเภอ ๒๐๔ ตำบล จำนวนรวมทั้งสิ้น ๔๐๐ ศูนย์

เพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ผู้สวธาธารณะชนจังหวัดศรีสะเกษจึงได้ดำเนินการถอดบทเรียนเกษตรกรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียน ศพก. ของจังหวัดศรีสะเกษเล่มนี้จะเป็นประโยชน์สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร เพื่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน และมีความภาคภูมิใจในอาชีพเกษตรกรต่อไป

สิงหาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. ประวัติความเป็นมา	๑
๒. แรงจูงใจในการทำการเกษตร	๑
๓. วิธีการดำเนินงาน	๒
๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๓
๕. ผลงานและความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ	๔
๖. การขยายผลการดำเนินงาน	๔
๗. การบริหารจัดการในสวนทุเรียน	๖
๘. ผลงานดีเด่น	๑๘
๙. คณะผู้จัดทำ	๒๐

ถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติความเป็นมา

ชื่อ นายเสริม หาญชนะ อายุ ๗๐ ปี เกิดวันที่ ๑๓ เดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๓ ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ ๕๓/๒ หมู่ที่ ๘ บ้านหนองเก่า ตำบลพราณ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จบการศึกษาชั้นสูงสุด ระดับประถมศึกษาปีที่ ๔

เดิมอยู่บ้านไร่น้ำ ตำบลไร่น้ำ อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ย้ายมาอยู่ที่บ้านหนองเก่า หมู่ที่ ๘ ตำบลพราณ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยยึดอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และพืชผักต่างๆ

สถานภาพทางครอบครัว

สมรสกับนางสำลี หาญชนะ (สกุลเดิม บุญมาก) มีบุตรธิดา ๔ คน ดังนี้

- นางจිරัท บุญมาก การศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนบ้านหนองเก่า หมู่ที่ ๘ ตำบลพราณ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- นายวุฒิพงษ์ หาญชนะ การศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ตำบลสิ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- นางสาวธัญญากร หาญชนะ การศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ตำบลสิ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- นายอาทิตย์ หาญชนะ การศึกษาปริญญาโท ราชการครูที่โรงเรียนขุนหาญวิทยาสรรค์ ตำบลสิ อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

แรงจูงใจในการทำการเกษตร

เดิมในพื้นที่ดินปัจจุบันได้มีการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นส่วนใหญ่ และมันสำปะหลังบ้างบางส่วน ซึ่งดินตอนนั้นมีความอุดมสมบูรณ์มาก ปลูกพืชไม่ค่อยใช้ปุ๋ยเคมีเหมือนปัจจุบัน ในหนึ่งปีสามารถปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ ๒ ครั้ง คือต้นฤดูฝนและปลายฤดูฝน สามารถให้ผลผลิตดีมาก เพราะมีปริมาณน้ำฝนมาก ฝนตกต้องตามฤดูกาล ต่อมาสภาพปัจจัยเอื้อต่างๆ ไม่อำนวย เช่น ฝนทิ้งช่วงนาน เกิดสภาวะแห้งแล้ง ค่าแรงในการทำการเกษตรก็สูง ค่าเมล็ดพันธุ์แพง แมลงศัตรูพืชระบาด ค่าใช้จ่ายในส่วนของสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชก็แพงตามไปด้วย มีการปรึกษาหารือกับเพื่อนบ้านว่าควรจะมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมปลูกพืชใหม่ โดยหาพืชที่มีความยั่งยืนและมีความเสี่ยงน้อย เลยหันมาปลูกไม้ผลไม้ยืนต้นและปลูกพืชผักแซมจนกว่าไม้ผลจะให้ผลผลิต

จึงเป็นจุดเริ่มต้นของอาชีพการเกษตรด้านการทำสวนไม้ผลเป็นต้นมา จนทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับ ซึ่งในช่วงที่ดำเนินการทำสวนไม้ผล ก็พบกับปัญหาอุปสรรคนานัปการ แต่ก็อาศัยความอดทนและศึกษาหาความรู้จากแหล่งผู้รู้ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรด้วยกันที่ประสบความสำเร็จและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอขุนหาญ โดยเกษตรอำเภอขุนหาญและเจ้าหน้าที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบตำบลและเกี่ยวข้องกับการผลิตไม้ผล ตลอดจนกรมวิชาการเกษตร คือ ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ ซึ่งในส่วนที่กล่าวมานั้น ท่านก็ได้ให้ความร่วมมือช่วยเหลือด้านวิชาการและประสานงานให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

ความเป็นผู้นำและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๑. ความเป็นผู้นำ

- เป็นประธานกลุ่ม กลุ่มไม้ผลหนองเก่า - ซำตาโตง
- เป็นประธาน ศพก.ระดับอำเภอ
- เป็นกรรมการ ศ.พ.ก จังหวัดศรีสะเกษ
- เป็นสวนทุเรียนต้นแบบของของอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- เป็นปราชญ์ชาวบ้านของอำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

๒. ความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

- ร่วมกิจกรรมประเพณีต่างๆ ในชุมชน/ตำบล
- ร่วมเป็นจิตอาสาทำความดี ถวายพ่อหลวงรัชกาลที่ ๙
- ร่วมบริจาคเงินสร้างศาลาวัดและที่พักสงฆ์บ้านหนองเก่า หมู่ ๘ ตำบลพราน อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
- ร่วมกิจกรรมการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในงานเทศกาลไม้ผลของดีศรีสะเกษ/งานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีขุนหาญเป็นประจำทุกๆปี
- ร่วมบริจาคผลไม้เพื่อจัดทำกระเช้าของที่ระลึกในงานเทศกาลไม้ผลของดีศรีสะเกษ/งานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีขุนหาญเป็นประจำทุกๆปี
- ร่วมบริจาคทรัพย์เพื่อบำรุงและพัฒนาโรงเรียนบ้านหนองเก่า

๓. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- ลดการใช้สารเคมีโดยการใช้ชีววิธี สารชีวภาพ โดยใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มากำจัดเชื้อราในดิน
- การกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีกล โดยใช้ตาข่ายดักแมลงตัวเต็มวัยของด้วงหนวดยาว
- การทำน้ำหมักชีวภาพโดยการหมักเศษผลไม้และเศษผักต่างๆ เพื่อเป็นปุ๋ยใช้ในสวนผลไม้
- หมักเศษพืชในสวนไม้ผลโดยการใช้สารเร่ง พด.๑ พด.๒ ในการหมักเพื่อปรับโครงสร้างดินให้เหมาะสมในการปลูกพืช

วิธีการดำเนินงาน

ตลอดระยะเวลาในการทำสวนได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข) ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

๑. หลัก ๓ ห่วง

๑.๑ ความพอประมาณ มีการแบ่งการจำหน่ายผลผลิตของเป็นส่วนๆ เช่น บางส่วนขายเหมาให้พ่อค้าคนกลาง บางส่วนเก็บไว้ขายเองเพราะได้ราคาดีกว่าขายเหมา ถ้าเก็บไว้ขายเองทั้งหมดก็ไม่ได้ถึงแม้จะได้ผลกำไรสูงกว่าแต่ก็มีความเสี่ยงสูง เนื่องจากผลผลิตอาจเสียหายได้ ดังนั้นจึงเลือกที่จะเอาแต่พอเหมาะพอควรไม่โลภจนเกินไป

๑.๒ มีเหตุผล การจำหน่ายผลผลิตออกสู่ตลาดตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดีคือไม่เอาเปรียบผู้บริโภคมากเกินไป ตั้งราคาที่สมเหตุสมผล คือราคายุติธรรม ที่คนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ หรือแม้กระทั่งแบ่งขายเป็นชิ้นให้กับเด็กนักเรียนที่ไม่มีเงินก็เคยทำเพราะเข้าใจในสถานภาพของแต่ละคนว่าไม่เท่ากัน รวมไปถึงการไว้ผลของต้นทุเรียนให้พอเหมาะสมกับกำลังที่ต้นจะสามารถเลี้ยงลูกได้ เพราะถ้าไว้ผลดกจนเกินไปอาจทำให้ต้นโทรมและเสียหายในฤดูกาลผลิตหน้าได้

๑.๓ มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การผลิตทุเรียนในแต่ละปีมีการวางแผนควบคู่กับการตลาดเสมอ คือ วางเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนว่ากำลังการผลิตในปีนี้จะทำได้เท่าไร การตลาดจำหน่ายที่ไหน ช่องทางไหนบ้าง แบ่งสัดส่วนไว้อย่างชัดเจนว่าจะมีรายได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าลดความเสี่ยงโดยการหาตลาดรองรับโดยไม่ต้องกังวลเรื่องแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพราะมีการวางแผนไว้แต่ต้นแล้ว

๒. หลัก ๒ เงื่อนไข

๒.๑ ด้านความรู้ (รอบรู้-รอบคอบ-ระมัดระวัง) ทางสวนได้ศึกษาหาความรู้และเทคนิคใหม่ๆ มาพัฒนาการผลิตทุเรียนในสวนอยู่ตลอดเวลาและตัวเองยังเป็นแกนนำกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพจังหวัดศรีสะเกษ มีการพบกันทุกบ่ายวันศุกร์ที่สวนของสมาชิกในกลุ่มโดยจะมีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอขุนหาญเข้าร่วมเพื่อช่วยการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่และสมาชิกกับสมาชิกด้วยกันอยู่เสมอตลอดฤดูกาลผลิตทุเรียน

๒.๒ ด้านคุณธรรม คือสิ่งที่สำคัญต่อการทำสวนทุเรียนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริต

๒.๒.๑ ซื่อสัตย์ ต่อลูกค้า ต่อผู้บริโภค ลูกค้าจึงมีความไว้วางใจและเชื่อมั่น

๒.๒.๒ ความขยันอดทน งานทุกอย่างในสวนจะลงมือทำด้วยตนเองจึงทำให้ได้เรียนรู้ และได้ทราบปัญหาอุปสรรคของงานต่างๆในสวน และสามารถหาแนวทางแก้ไขได้ทันท่วงที ตลอดจนการควบคุมคนงานในสวนให้ทำตามคำแนะนำเพื่อให้งานออกมาได้ตามความต้องการและมีคุณภาพมากที่สุด

๒.๒.๓ สติปัญญา ดังคำกล่าวที่ว่า “สติมาปัญญาเกิด” นั้นเป็นจริง ก่อนที่จะคิดทำอะไรนั้นให้ตั้งสติ ก่อนที่จะลงมือทำ จะช่วยลดความผิดพลาดและเสียหายได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

ผลผลิตต่อไร่ทุเรียนหรือต่อหน่วยพื้นที่เกินค่าเฉลี่ยของประเทศ ผลผลิตต่อไร่โดยภาพรวมของกิจกรรมพืช ส่วนมากแล้วจะมีผลผลิตที่ตอบสนองเกินค่าเฉลี่ยเพราะมีการจัดการพื้นที่และพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์นอกจากไม้ผลแต่ละชนิดที่ปลูกแล้วก็อาศัยจากประสบการณ์การทำสวนเลยทำให้ได้รับความรู้จากการแลกเปลี่ยนกับชาวสวนด้วยกันทั้งในเขตอำเภอหรือต่างจังหวัดได้รับการศึกษาดูงานและถ่ายทอดความรู้จากทางภาครัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน ที่มาให้ความรู้ทั้งในพื้นที่และเข้ารับการอบรมจากส่วนต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นจนทำให้การบริหารจัดการสวนประสบผลสำเร็จเกินคาด นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งเสริมความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมของสวน เช่น

๑. ใช้การผลิตที่ถูกหลักการเกษตรที่ดีและเหมาะสม (GAP) กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร โดยเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ได้ออกมาปฏิบัติงานให้คำแนะนำ ส่งเสริมในด้านการบริหารจัดการสวนไม้ผลในเรื่องของการปฏิบัติจริง ให้ถูกหลักการของความปลอดภัยจากสารเคมี และมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่เป็นประจำ จนได้รับการตรวจประเมินแปลง ผ่านการตรวจประเมินแปลงตามข้อกำหนดของกรมวิชาการเกษตร ได้รับใบรับรองแหล่งผลิตพืช (GAP) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2548

๒. มีการบริหารจัดการการผลิตและการตลาดที่ดี (แผนการผลิต และการตลาด) การวางแผนการผลิตและการตลาดภายในสวนโดยยึดหลักการปฏิบัติตามปฏิทินการปฏิบัติดูแลรักษาสวนในแต่ละช่วงเดือนจากหลังการเก็บเกี่ยวจนถึงการเก็บเกี่ยวในแต่ละปี โดยอาศัยหลักวิชาการและประสบการณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกันในการปฏิบัติงานในสวนทำให้ประสบปัญหาไม่บ่อย (ยกเว้นการเกิดภัยธรรมชาติ) ส่วนในเรื่องของการตลาดมีการวางแผนการจำหน่ายไว้เป็นรูปแบบโดยจัดเป็นตลาดกลางของชุมชนในหมู่บ้านนำผลผลิตมาจำหน่ายที่หน้าสวนร่วมกันจะมีพ่อค้าและผู้บริโภคทั่วไปมาเที่ยวชมสวนและซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากสวนอยู่ตลอดเวลา ในช่วงฤดูกาลผลิต และมีคณะศึกษาดูงานได้เข้ามาเที่ยวชมสวนพร้อมซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากสวนติดไม้ติดมือกลับไปด้วย อีกส่วนหนึ่งก็มีคณะแล่นสี่ขาจากการจัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งได้จัด

โครงการ“อิมไปทุกรู๋ ซิมไปทุกสวน” ซึ่งเป็นนโยบายของท่านผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษ นอกจากนั้นยังได้นำผลผลิตไปจำหน่ายร่วมกับงาน เงาะ – ทุเรียน และของดีศรีสะเกษ เป็นประจำทุกปีเพื่อเป็นการรักษาประเพณีและประชาสัมพันธ์สวนไม้ผลไปในตัว โดยส่วนใหญ่ก็จำหน่ายให้พ่อค้าที่มารับซื้อถึงสวนคราวละมากๆ โดยคิดราคาในรูปของกลุ่ม โดยกลุ่มจะกำหนดราคาในการจำหน่ายให้เท่ากันในตอนนี้นักกลุ่มมีการวางแผนการตลาดในลักษณะคู่ค้าโดยการจัดส่งผลผลิตตามใบสั่งของเหมือนการค้าทั่วไป

๓. การใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงสภาพการผลิต ปัจจุบันได้มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี หลังจากในอดีตนั้นทำการเกษตรแบบตามบรรพบุรุษ ไม่มีการนำเทคโนโลยีที่เป็นตัวเอื้อสำหรับการทำการเกษตรในยุคนี้ ปัจจุบัน ซึ่งก็ได้นำมาประยุกต์ใช้ไม่ว่าจะเป็นระบบการให้น้ำการให้ปุ๋ย การดูแลรักษาด้านอื่นๆ ตลอดจนระบบการตลาด ที่จะสามารถเอื้ออำนวยความสะดวกต่อตัวเอง และลูกค้าในด้านการบริการสินค้า

ผลงานและความสำเร็จที่ภาคภูมิใจ

ความยั่งยืนในอาชีพ

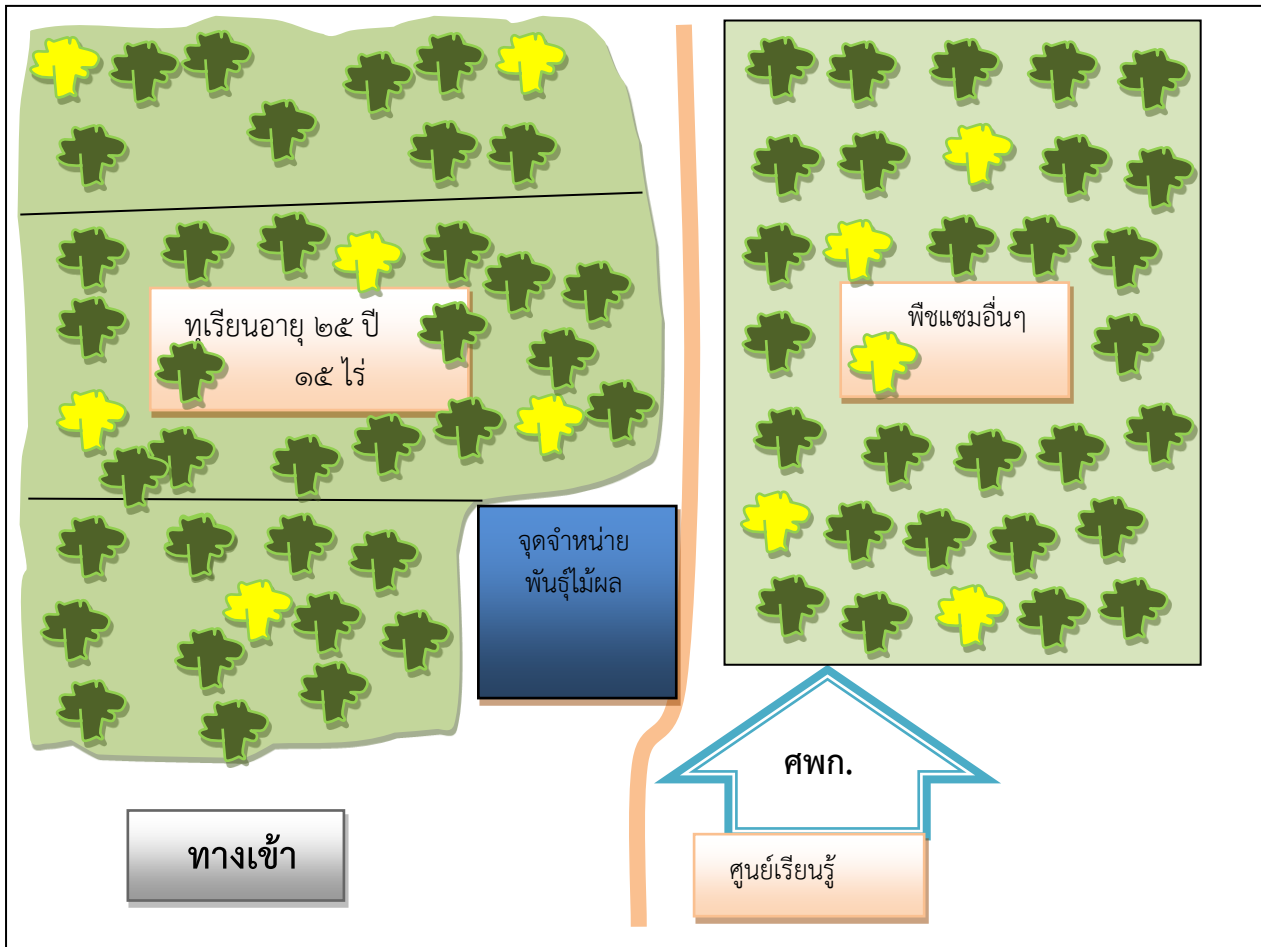
ความต่อเนื่องของการทำสวน/การขยายพื้นที่/การเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการตลาดจากอดีตสู่ปัจจุบัน การทำสวนไม้ผลนั้นมีความต่อเนื่องมาตลอด และมีการขยายพื้นที่ปลูกจากเดิมไปเรื่อย โดยอาจเปลี่ยนกิจกรรมพืชบางตัวที่ไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการ ตลอดจนทางด้านการตลาดอาจรายได้ไม่ดีเท่าที่ควร ก็จะมีการปรับเปลี่ยนและขยายเพิ่มกิจกรรม พืชเป็นตัวอื่นที่เป็นความต้องการของตลาด มากกว่าส่วนการเพิ่มมูลค่าและศักยภาพนั้น ก็ได้เปลี่ยนแปลงจากการจำหน่ายธรรมดา ก็จะมีการบรรจุหีบห่อหรือภาชนะ ที่สะดวกในการขนส่งและพกพา โดยจะมีการประสานงานกันทางโทรศัพท์ หรือส่งข้อความทางไลน์ หรือเฟซบุ๊ก ซึ่งตอนนี้กำลังดำเนินการในลักษณะนี้อยู่

การขยายผล

สามารถเผยแพร่ขยายผล ให้แก่ส่วนรวมไปปฏิบัติได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการภายในสวน หรือที่จุดนัดหมายเพื่อจำหน่ายสินค้าหรือการประชุมอบรม การบรรยายเพื่อให้ความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเอง ให้เกษตรกรทั่วไปได้รับทราบ และนำไปสู่การปฏิบัติได้ต่อไป ซึ่ง ณ ปัจจุบันก็กำลังดำเนินการอยู่ เพราะแต่ละฤดูกาลจะมีหน่วยงานจากหลายภาคส่วน ได้มาประสานและมาขอความอนุเคราะห์ ที่สวนให้ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการบริหารสวนและเทคนิคใหม่ให้ทราบอยู่เสมอ

หลังจากที่ได้ทำสวนไม้ผลเต็มรูปแบบแล้วก็มีการได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น เพราะมีประสบการณ์ในการทำสวน ทำให้การลงทุนน้อยลงแต่มีรายได้เพิ่มขึ้น ได้รับการสนับสนุนทักษะทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในด้านการผลิตจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอขุนหาญ สำนักงานเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ ด้วยดีตลอดมา มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้วิธีการทางชีวภาพเข้าช่วยทำให้ดินมีคุณภาพดีและผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด เป็นแหล่งศึกษาดูงานของเกษตรกรทั่วไป ภาคเอกชน และหน่วยงานราชการต่างๆ ตลอดจนชาวต่างประเทศก็ได้มาดูงานสวนนี้ด้วย เป็นแหล่งเสนอข่าวประชาสัมพันธ์งานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีสะเกษ ได้รับรางวัลการประกวดกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรหลายๆรางวัล ได้รับการรับรองคุณภาพไม้ผล จากกรมวิชาการเกษตร โครงการสินค้าเกษตรปลอดภัยและได้มาตรฐานในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agriculture Practice) ด้านพืช และมีพ่อค้าชาวจีนทบุรีและจังหวัดนันทบุรีมาดูงานและซื้อผลไม้(เงาะ ทุเรียน)ที่สวนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำสวนไม้ผล ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่ส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศทุกๆ ปี การดำเนินกิจกรรมการเกษตรต่างได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทั้งหมด จำนวน ๑๕ ไร่

แผนผังสวนทุเรียนนายเสริม हाणुชनः

การบริหารจัดการในสวนทุเรียน

ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดใหญ่ สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตได้ดีในเขตที่มีสภาพอากาศ ร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสม ประมาณ ๑๐ - ๔๖ องศาเซลเซียส มีจำนวนปริมาณน้ำฝนไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ มิลลิเมตรต่อปี มีการกระจายตัวของฝนดี ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศสูงประมาณ ๗๕ ถึง ๘๕ เปอร์เซ็นต์ ดิน มีค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) ประมาณ ๕.๕ ถึง ๖.๕ (กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๕๕:๑)

๑. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในการปลูกทุเรียนมีดังนี้คือ

๑.๑ **สภาพดิน** ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำได้ดี และมีหน้าดินลึกมากกว่า ๕๐ เซนติเมตร เพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำขัง และความเป็นกรดต่างของดินอยู่ระหว่าง ๕.๕ ถึง ๖.๕ หากจำเป็นต้องปลูกทุเรียนในสภาพดินทราย จำเป็นจะต้องนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมาเสริม ต้องใส่ปุ๋ยคอก รวมถึงต้องมีการดูแลเรื่องการให้น้ำมากเป็นพิเศษ และแหล่งน้ำต้องเพียงพอด้วย แหล่งน้ำต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ต้นทุเรียนได้เพียงพอตลอดทั้งปี

๑.๒ **อุณหภูมิและความชื้น** ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ ๒๕ ถึง ๓๐ องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ ๗๕ ถึง ๘๕ เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ที่มีอากาศแห้ง แล้ง พื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตต่ำและน้อย(กรมวิชาการเกษตร, ๒๕๕๑:๕-๖)

๒. พันธุ์ที่ปลูกคือ พันธุ์หมอนทอง ทรงพุ่มโปร่งเป็นรูปฉัตร ทรงใบยาว ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ผลมีขนาดใหญ่ ประมาณ ๒ - ๔.๕ กิโลกรัม มีการติดผลดี ทรงผลออกยาว เนื้อหนา หยิบ สีเหลืองอ่อน รสหวานมัน กลิ่นไม่แรง เมล็ดลีบ ติดผลดีมาก เนื้อมาก สุกแล้วเก็บไว้ได้นานกว่าพันธุ์อื่น ไม่ค่อยเป็นไส้ซึม

๓. การขยายพันธุ์ ที่สวนเลือกใช้กิ่งพันธุ์ที่ได้จากการเสียบยอด

๔. การปลูกและดูแลรักษา

๔.๑ การเตรียมพื้นที่

๔.๑.๑ พื้นที่ดอน ไถพรวน ปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำภายในสวน ถ้าเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน ไม่ต้องไถพรวน

๔.๑.๒ พื้นที่ลุ่ม พื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มาก นำดินมาเทกองตามฝั่งปลูก สูงประมาณ ๐.๗๕ - ๑.๒๐ เมตร แล้วปลูกทุเรียนบนสันกลางของกองดิน พื้นที่มีน้ำท่วมขังมาก ยกร่องสวนให้มีแนวสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า ๖ เมตรร่องน้ำกว้าง ๑.๕ เมตร ลึก ๑ เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกเป็นอย่างดี

๔.๒ วิธีการปลูก

เลือกต้นพันธุ์ ต้นแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง ทนทานต่อโรครากเน่า โคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืออ มีใบหนาและเขียวเข้ม โดยมี ระยะปลูก ระบบสปีเหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น ๘ X ๘ เมตร หรือ ๑๐ X ๑๐ เมตร ระบบแถวกว้างต้นชิด ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น ๑๐ X ๕ เมตร หรือ ๑๒ X ๖ เมตร

๔.๒.๑ แบบเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุม กว้าง ยาว ลึก ประมาณ ๕๐ X ๕๐ เซนติเมตร ผสมดินปลูกด้วยหญ้าแห้ง ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ตากดินไว้ระยะหนึ่งจนดินยุบตัวคงที่ เติมดินผสมลงไปอีกจนเต็ม ปลูกต้นพันธุ์ในหลุมให้รอยต่อระหว่างต้นพันธุ์และต้นตออยู่สูงกว่าระดับดิน กลบดินรอบต้นพันธุ์ให้แน่น

๔.๒.๒ แบบนั่งแท่นหรือยกโคก ไม่ต้องขุดหลุมปลูก วางต้นพันธุ์แล้วขุดดินมากลบจนอยู่ในระดับเดียวกับผิวดินของต้นพันธุ์ ในลักษณะลาดเอียงออกไปโดยรอบรัศมี ประมาณ ๑ เมตร กลบดินให้แน่น พรวนดินและขุดดินเพื่อขยายโคน ปีละ ๑-๓ ครั้ง จนเริ่มให้ผลผลิตจึงหยุด

๔.๓ การดูแลรักษาทุเรียนก่อนให้ผลผลิต

๔.๓.๑ การพรางแสงสำหรับต้นเล็ก ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าว ปักเป็นกระโจมครอบต้นทุเรียน ใช้ตาข่ายพรางแสง หรือ ปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียน ให้มีระยะห่างระหว่างต้นไม้โตเร็วที่สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสงให้ต้นทุเรียน ได้ประมาณ ๓๐-๔๐ เปอร์เซ็นต์ เช่น กกล้วย และทองหลาง เป็นต้น

๔.๓.๒ วิธีการให้ปุ๋ยและการให้น้ำ ปุ๋ยคอกอัตราบั้งก็ต่อต้น (๒.๒๕ กิโลกรัม = ๑ บั้งก็) คิดเป็น ๒ เท่า ของเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) ต่อการใส่ ๑ ปี แบ่งใส่ ๒ ครั้ง ปุ๋ยเคมี สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ อัตราเป็นกิโลกรัมต่อต้นต่อปี คิดเป็นเท่ากับเส้นผ่านศูนย์กลางทรงพุ่ม ๑ เมตร ใช้ปุ๋ย ๑ กิโลกรัม โดยแบ่งใส่ ๒-๔ ครั้ง

(๑) แบบเตรียมหลุมปลูก ให้แบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองกันหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ใส่โดยการโรยรอบต้น ให้ปุ๋ยห่างโคนต้นประมาณ ๓๐ เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยการใส่ในครั้งต่อไปให้โรยปุ๋ยบริเวณรอบขอบของการพรวนดินกลบปุ๋ยในครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

(๒) แบบนั่งแท่นหรือยกโคก ใ้ปุ๋ยครั้งแรกเมื่อต้นทุเรียนแตกใบอ่อนครั้งแรกแล้ว การใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยวิธีการโรยรอบต้นห่างจากโคนต้นประมาณ ๓๐ เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย การใส่ในครั้งต่อไปให้โรยปุ๋ยบริเวณรอยขอบของการพรวนดินกลบปุ๋ยในครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

(๓) การให้น้ำ ระบบการให้น้ำที่เหมาะสม ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก เพราะความต้องการน้ำของทุเรียนต้นเล็ก ประมาณ ๐.๖ เท่าของอัตราการระเหยน้ำ(มิลลิเมตรต่อวัน) คูณด้วยพื้นที่ทรงพุ่ม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่ออัตราการระเหยน้ำวันละ ๓.๘-๕.๗ มิลลิเมตร มีพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม ๑ ตารางเมตร เท่ากับการให้น้ำ ๒.๓-๓.๔ ลิตรต่อต้นต่อวัน

(๔) การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม หลังปลูกประมาณ ๑-๑.๕ ปี ตัดแต่งให้มีลำต้นเดี่ยว โดยตัดแต่งให้ทรงต้นโปร่ง โครงสร้างต้นแข็งแรง สวยงามสม่ำเสมอ เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตจะมีกิ่งประธาน ๑๒-๑๕ กิ่ง เวียนรอบต้น แต่ละกิ่งห่างกันประมาณ ๑๐-๑๕ เซนติเมตร กิ่งประธานกิ่งแรกอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ ๑ เมตร กิ่งประธานแต่ละกิ่ง จะมีกิ่งรอง ๓-๔ กิ่ง กิ่งรองแต่ละกิ่ง จะมีกิ่งแขนงพอมประมาณและไม่บังแสงซึ่งกันและกัน

การปลูกและการดูแลรักษาทุเรียนในช่วงที่ยังไม่ให้ผลผลิต ต้องมีการกำหนดวางแผนผัง ทั้งวิธีการปลูกการดูแลและระบบน้ำให้มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ให้มากที่สุด และจะต้องมีความขยันหมั่นดูแลบำรุงรักษาต้นทุเรียนตามหลักวิธีการที่ถูกต้องอย่างสม่ำเสมอต้นทุเรียนจึงจะเจริญเติบโตและให้ผลผลิตภายในช่วงระยะเวลาที่ต้องการ

๔.๔ การดูแลรักษาทุเรียนที่ให้ผลผลิตแล้ว

๔.๔.๑ การชักน้ำให้ออกดอก ต้นทุเรียนที่พร้อมออกดอกคือต้นที่เจริญเติบโตแตกกิ่งก้านสาขามาแล้วอย่างน้อย ๑ ชุด มีการสะสมอาหารเพียงพอ ใบและกิ่งส่วนใหญ่เกือบทั้งต้นเป็นใบแก่ การกระตุ้นให้ทุเรียนออกดอกได้มากและเป็นดอกรุ่นเดียวกัน ทำได้ ดังนี้

๔.๔.๑.๑ การตัดแต่งกิ่ง หลังเก็บเกี่ยวเริ่มตัดแต่งไปแล้วครั้งหนึ่งเมื่อทุเรียนเริ่มแตกใบอ่อนและมีการเจริญของกิ่งก้านสาขาอย่างต่อเนื่อง พอมทรงพุ่มเริ่มที่บึงจึงเริ่มตัดแต่งกิ่งน้ำค้างภายในทรงพุ่มให้หมดอีกครั้งหนึ่งก่อนออกดอก

๔.๔.๑.๒ การใส่ปุ๋ย ต้นทุเรียนที่ผ่านการเตรียมต้นมาอย่างดีต้นและใบมีความสมบูรณ์ ช่วงก่อนออกดอก ๓๐-๔๕ วัน ควรใส่ปุ๋ยที่มีธาตุโพแทสเซียมสูง และมีธาตุไนโตรเจนต่ำ กระตุ้นให้ต้นทุเรียนหยุดพัฒนาการทางด้านกิ่งก้านสาขา และชักน้ำให้เกิดตาออก

๔.๔.๑.๓. การให้น้ำ ในช่วงสิ้นสุดฤดูฝน เริ่มเข้าสู่ช่วงแล้งในฤดูหนาว ควรงดการให้น้ำ เพื่อให้ต้นทุเรียนผ่านสภาพแห้งที่ต่อเนื่องประมาณ ๑๐-๑๔ วัน ปลายยอดต้นทุเรียนที่สมบูรณ์ จะมีใบแก่ที่ตั้งขึ้น และเริ่มเห็นดอกในระยะไข่ปลา ขึ้นอยู่กับสภาพความพร้อมของทุเรียน ดังนี้

๔.๑.๒ การกระตุ้นพัฒนาการของตาดอก ในระยะที่มีการออกดอกทุเรียนจะมีอาหารสะสมในต้นลดน้อยลง จากนั้นเมื่อทุเรียนติดผลแล้วถ้าอาหารที่สะสมอยู่ไม่เพียงพอทุเรียนจะสลัดผลทิ้ง จึงต้องมีการตัดแต่งดอกและผลให้เหมาะสม ผู้ปลูกทุเรียนต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของดอกทุเรียนที่เพียงพอ จึงจะสามารถจัดการเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของตาดอกและเพิ่มการติดผลได้ ดังนี้

๔.๑.๒.๑ การให้น้ำ หลังจากทุเรียนออกดอกเป็นไข่ปลาแล้ว จึงค่อยเริ่มให้น้ำโดยเพิ่มปริมาณที่ละน้อยจนสู่ระดับปกติในสัปดาห์ที่ ๓ หลังดอกบาน เมื่อดอกทุเรียนถึงระยะหัวกำไร หรือ ประมาณ ๑ สัปดาห์ก่อนดอกบาน จะต้องจัดการน้ำเพื่อให้ปลายยอดเกสรตัวเมียมีความเข้มข้นของน้ำหวานพอเหมาะต่อการงอกของละอองเรณู โดยลดปริมาณน้ำลงเป็น ๑ ใน ๓ ของที่เคยให้

๔.๑.๒.๒ การป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ศัตรูที่พบมากช่วงออกดอกได้แก่ โรคแอนแทรกโนส เพลี้ยไฟ ไรแดง ในช่วงดอกทุเรียนบานควรหว่านเชื้อไตรโคเดอร์มาเพื่อป้องกันเชื้อราสาเหตุโรคพืช

๔.๑.๒.๓ การตัดแต่งดอก เมื่อดอกทุเรียนมีอายุได้ประมาณ ๓๐ วัน(ระยะกระดุม) ควรเริ่มตัดแต่งช่อดอก ประมาณ ๓-๖ ช่อ ต่อความยาวกิ่ง ๑ เมตร (ทำบนกิ่งขนาดเล็กน้อยกว่า หรือเท่ากับ ๒ เซนติเมตร) ตัดช่อดอกบริเวณปลายกิ่งทิ้ง ให้เป็นดอกกรุ่นเดียวกันทั้งต้น

๔.๑.๒.๔ การช่วยผสมเกสร ทำในเวลากลางวันโดยตัดเอาเฉพาะอับเรณูที่มีละอองสีขาวในภาชนะรวบรวมไว้ ตั้งแต่เวลา ๑๙.๐๐-๑๙.๓๐ น. หรือ ใช้แปลงขนอ่อนผูกติดกับปลายไม้ สลับไปมาระหว่างต้น ถ้าสวนที่มีการจัดการน้ำดีดอกทุเรียนจะบานค้างถึงตอนเช้าก็ได้แมลงมาช่วยผสมเกสรโดยไม่ต้องมาผสมเกสรในตอนกลางวัน

๔.๕ การจัดการเพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิต

๔.๕.๑ การตัดแต่งผล เพื่อเป็นการจัดวางตำแหน่งของผลให้เหมาะสม และมีปริมาณผลที่เหมาะสมกับ อายุ ขนาด และความสมบูรณ์ของต้นทุเรียน ทำได้ ๓ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ ตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็กบิดเบี้ยว ผลต่างรุ่น บนกิ่งเดียวกันให้เหลือเฉพาะที่มีผลสมบูรณ์ชั่วผลใหญ่ โดยเผื่อไว้ให้มากกว่าจำนวนที่จะไว้จริงประมาณ ๒๐ เปอร์เซ็นต์ แนะนำให้ไว้เป็นผลเดี่ยวห่างกันผลละ ๓๐ เซนติเมตร

ครั้งที่ ๒ ตัดแต่งผลที่บิดเบี้ยวและโตช้ากว่าผลอื่นในรุ่นเดียวกัน ผลที่มีหนามแดงและผลที่มีโรคแมลงเข้าทำลายออก เพื่อปรับผลให้สมดุลกับอาหารที่มีอยู่ เมื่ออายุ ๕-๘ สัปดาห์หลังดอกบาน การตัดแต่งรอบนี้จะช่วยให้ผลที่เหลืออยู่มีการขึ้นพุ่มขยายขนาด และพัฒนาคุณภาพของเนื้อได้ เป็นอย่างดี

ครั้งที่ ๓ หลังตัดแต่งครั้งที่ ๒ แล้วประมาณ ๑-๒ สัปดาห์ ให้ตัดแต่งครั้งสุดท้าย เอาเฉพาะผลบิดเบี้ยว ก้นจิบ หัวหลิม ผลเล็กและมีโรคแมลงรบกวนออก เหลือผลที่มีขนาดรูปร่างใกล้เคียงกัน เท่ากับจำนวนผลที่ต้องการเอาไว้จริง

๔.๕.๒ การให้น้ำ ถ้าทุเรียนได้รับน้ำมากและเร็วเกินไปจะทำให้ผลร่วงได้ แต่ถ้าให้น้อยจะทำให้โตช้า รูปทรงไม่ปกติ ดังนั้นหลังดอกบานแล้วจึงต้องให้น้ำสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

๔.๕.๓ การจัดการกับปัญหาการแตกใบอ่อนในระหว่างการพัฒนาของผล ในช่วงที่ผลทุเรียนเจริญเติบโตถ้ามีการแตกใบอ่อน จะเกิดการแย่งอาหารกันระหว่างดอกกับใบอ่อน จะทำให้ผลร่วง รูปร่างบิดเบี้ยว เนื้อทุเรียนมีอาการแกน เตาะเผา รสชาติไม่อร่อย ควรมีการจัดการ ดังนี้

(๑) **ป้องกันการแตกใบอ่อนในระยะ ๑ เดือน** เพื่อป้องกันผลร่วงหลัง ดอกบาน ต้องสำรวจทุเรียนทุกต้นและสำรวจดูปลายกิ่งตามการแตกใบอ่อนอย่างใกล้ชิด ถ้าพบว่าปลายยอดเริ่มคลี่เป็นหางปลา ให้ฉีดพ่นด้วยปุ๋ยโพแทสเซียมไนเตรท(๑๓-๐-๔๖) อัตรา ๑๐๐-๓๐๐ กรัมต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เพื่อผลิตใบอ่อนและยับยั้งพัฒนาการของตาใบได้นานประมาณ ๓ สัปดาห์

(๒) **ป้องกันแก้ปัญหาการแตกใบอ่อนในระยะ ๕-๘ สัปดาห์** เพื่อให้ผลทุเรียนขึ้นฟูเร็วและมีทรงสวย โดยถ้าตรวจพบในระยะหางปลา ให้ผลิตใบอ่อนและยับยั้งการพัฒนาของตาใบตามคำแนะนำข้างต้น แต่ถ้าพบใบอ่อนในระยะหางปลา ต้องชะลอการเติบโตของใบอ่อนหรือให้โตแบบช้าๆ โดยให้อาหารอย่างช้าๆ ควบคุมกับอาหารเสริมทางใบเพื่อให้ใบอ่อนและผลอยู่ด้วยกันได้ โดยพ่นคาร์โบไฮเดรตสำเร็จรูป อัตรา ๒๐ มิลลิลิตร+สารมีพิควอทคลอไรด์ ๑.๕% อัตรา ๕๐ ซีซีต่อน้ำ ๒๐ ลิตร

๔.๕.๔ แก้ปัญหาการแตกใบอ่อนในระยะ ๘-๑๐ สัปดาห์ หลังดอกบานเพื่อป้องกันเนื้อแกน เตาะเผา สามารถแยกตามความสมบูรณ์ของต้นทุเรียน ดังนี้

(๑) **ถ้าต้นทุเรียนมีความสมบูรณ์น้อย** ให้ยับยั้งการแตกใบอ่อนโดยการฉีดพ่นสารมีพิควอทคลอไรด์ ๑.๕% อัตรา ๕๐ ซีซีต่อน้ำ ๒๐ ลิตร แต่ถ้ายังไม่สำเร็จก็ให้ผลิตใบอ่อนตามข้อ ก) แต่ถ้ายังไม่สามารถยับยั้งการแตกใบอ่อนได้ แสดงว่าผลผลิตต้องมีคุณภาพไม่ดีควรคัดแยกผลผลิตให้ชัดเจนจากต้นอื่น

(๒) **ถ้าต้นทุเรียนมีความสมบูรณ์เพียงพอ** ถ้าแตกใบอ่อนน้อยกว่า ๕๐% ก็ไม่มีผลต่อคุณภาพเนื้อแต่ถ้ามากกว่า ๕๐% ต้องทำให้ใบอ่อนเติบโตอย่างช้าๆ ควบคุมกับการให้อาหารทางใบตามคำแนะนำข้างต้น

๔.๕.๕ การโยงผลทุเรียน หลังจากการติดผลแล้วทุเรียนบางต้นที่ติดลูกตกจะต้องทำการโยงผลไว้กับกิ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีลมพัดแรง เพื่อป้องกันการหลุดร่วงและเสียหายที่อาจจะเกิดจากแรงลม โดยการโยงผลดังกล่าวจะทำในระหว่างสัปดาห์ที่ ๕-๘ หลังดอกบาน การโยงผลต้องผูกเชือกโยงเหนือกิ่งทุเรียนให้เลยตำแหน่งเชื่อมต่อระหว่างข้อผลกับกิ่งไปทางด้านปลายกิ่ง เชือกที่โยงกิ่งหรือผลทุเรียนต้องเป็นวัสดุที่ทนต่อแรงดึงค่อนข้างสูง ถ้ามีหลายรุ่นควรใช้เชือกโยงหลายสีเพื่อสะดวกต่อการเก็บเกี่ยว

๕. การเก็บเกี่ยวทุเรียน

๕.๑ การนับอายุผล เป็นวิธีที่แน่นอนโดยนับจากวันที่ดอกบานจนถึงวันที่ผลแก่พร้อมเก็บเกี่ยวโดยปกติดอกทุเรียนในแต่ละรุ่นจะทยอยบานจนครบทุกดอกในแต่ละข้อใช้เวลาประมาณ ๗ วัน ดังนั้นดัชนีการนับอายุผลเก็บเกี่ยวอาจมีดราม่าคลาดเคลื่อนเกิดขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความผันแปรทางด้านต่างๆ ในแต่ละปีหรือในแต่ละท้องถิ่นขึ้นอยู่กับสภาพภูมิอากาศ ถ้าอุณหภูมิเฉลี่ยสูง ทุเรียนจะแก่เร็วกว่าที่อุณหภูมิต่ำ การนับอายุผลตั้งแต่ดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยวจะมีความแตกต่างกันตามสายพันธุ์ของทุเรียน ดังนี้

- ก) พันธุ์กระดุม ๙๐ - ๑๐๐ วัน
- ข) พันธุ์ชะนี ๑๑๐ - ๑๒๐ วัน
- ค) พันธุ์ก้านยาว ๑๒๐ - ๑๓๕ วัน
- ง) พันธุ์หมอนทอง ๑๔๐ - ๑๕๐ วัน

๕.๒ สีผล (หนาม) ทุเรียนผลอ่อนหนามของผลจะมีสีเขียวหรือน้ำตาลอ่อนเมื่อผลแก่ปลายหนามจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้ม แต่อาจเกิดความคลาดเคลื่อนถ้าได้รับแสงไม่เท่ากัน โดยถ้าได้รับแสงในปริมาณที่มากเกินไปผิวอาจจะคล้ำและมีลักษณะกร้าน

๕.๓ ร่องหนาม ทุเรียนแก่ร่องหนามจะขยายออกทำให้ร่องหนามห่าง และสีของทุเรียนจะเข้มมากขึ้นเมื่อผลทุเรียนมีความแก่เพิ่มขึ้น

๕.๔ ปลิง ผลทุเรียนแก่ปลิงจะมีลักษณะบวมใหญ่ ผิวปลิงสาก ซึ่งทุเรียนบางพันธุ์จะเห็นได้ไม่ชัดเจน

๕.๕ ความยืดหยุ่นของปลายหนาม ผลทุเรียนแก่ปลายหนามจะมีลักษณะยืดหยุ่น มีแรงดีดกลับเมื่อบีบปลายหนามเข้าหากัน ส่วนทุเรียนผลอ่อนปลายหนามจะมีลักษณะแข็ง ไม่ยืดหยุ่น

๕.๖ ร่องพู (ร่องหนามบริเวณหนามขนาดใหญ่) ผลทุเรียนแก่จะมีรอยต่อระหว่างร่องพูมากขึ้น สามารถมองเห็นได้ชัดเจนและมีผลค่อนข้างตรง

๕.๗ การเคาะผล ผลทุเรียนแก่เมื่อมีการเคาะผลจะมีเสียงกลวงของช่องว่างภายในผล เสียงจะหนักหรือเบาแตกต่างกันขึ้นกับพันธุ์ แต่ถ้ามีการเคาะผลในตอนเช้าหรือมีสภาพความชื้นสูง ก็อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ ซึ่งวัสดุที่ใช้ อาจเป็นด้ามไม้ หรือหวายหุ้มด้วยพลาสติกก็ได้

๕.๘ การดูน้ำที่ก้านผล ทุเรียนแก่เมื่อตัดก้านผลหรือปลิง และใช้มือสัมผัส จะพบน้ำใสๆ เมื่อชิมจะมีรสชาติหวาน ในขณะที่ทุเรียนอ่อนจะมีลักษณะขื่นเหนียว มียางติดมือเมื่อสัมผัส

อย่างไรก็ตามการแก่ของทุเรียนที่ประมาณเป็นเปอร์เซ็นต์จะแยกโดยผู้ชำนาญการที่โรงคัดบรรจุทุเรียน โดยมักใช้ทุเรียนแก่ ๖๐-๗๐% ที่จะสุกภายใน ๗ วัน เป็นทุเรียนส่งออก และทุเรียนแก่ ๘๐-๙๐% สำหรับส่งขายในประเทศ ถ้าทุเรียนแก่มากกว่า ๙๕% ถือว่าสุกใช้รับประทานได้

เป็นศูนย์เรียนรู้และเป็นสวนต้นแบบการผลิตทุเรียนคุณภาพของจังหวัดศรีสะเกษ

เทคนิคการจัดการแมลงศัตรูทุเรียนด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน

จัดการด้วงเจาะลำต้นทุเรียนด้วยตาข่ายดักปลา

ตัดวงจรชีวิตของด้วงหนวดยาวที่กำลังจะมาวางไข่ตามลำต้นทุเรียนก็จะมาติดกับดักตาข่ายดักปลาที่ได้เอามาวางดักไว้ตามลำต้นทุเรียน

การทำสัญลักษณ์ที่ช่วยผลทุเรียนเพื่อแยกรุ่นทุเรียน(ช่วยในการนับอายุวันเก็บเกี่ยวทุเรียน)

โดยการใช้สีป้ายที่ก้านของทุเรียนเพื่อง่ายต่อการแยกรุ่นทุเรียนว่า ลูกไหนออกก่อน ออกหลัง ทำให้มีความสะดวกในการตัดหรือเก็บเกี่ยวทุเรียนในแต่ละรุ่นได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมเพิ่มความมั่นใจให้กับเจ้าของสวนเองและลูกค้าว่าจะได้ทุเรียนที่มีคุณภาพ แก่จัดจริงๆ

การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาพร้อมกับปุ๋ยอินทรีย์ป้องกันกำจัดเชื้อราสาเหตุโรคในทุเรียน

ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาพร้อมกับปุ๋ยอินทรีย์เศษใบไม้ใบทุเรียนที่ล่วงลงมาทำเป็นปุ๋ยช่วยในการเจริญเติบโตของต้นทุเรียนและยังช่วยป้องกันกำจัดโรคที่เกิดจากเชื้อราหลายชนิดได้เป็นอย่างดี

การทำปุ๋ยหมักจากเปลือกทุเรียน

หันเปลือกทุเรียนให้บางลง ผสมกับขี้วัวในสัดส่วนเปลือกทุเรียนต่อขี้วัว ๔ ต่อ ๑ พรมน้ำพอให้หมาด พลิกวันละครั้งด้วยคราดเหล็ก พรมน้ำ "เฉพาะเมื่อแห้ง" ไม่ได้พรมน้ำทุกวันพลิกให้ทั่ว โดยเฉพาะบริเวณก้นกะละมัง แต่ละวัน เปลือกทุเรียนจะค่อย ๆ เปลี่ยนสภาพเป็นมีสีดำ นุ่ม ไม่มีกลิ่น หนามทุเรียนที่เคยแข็งก็จะนุ่มพอครบ ๓๐ วันก็ออกตากให้แห้ง แล้วเก็บเข้าถุงหรือนำไปใช้

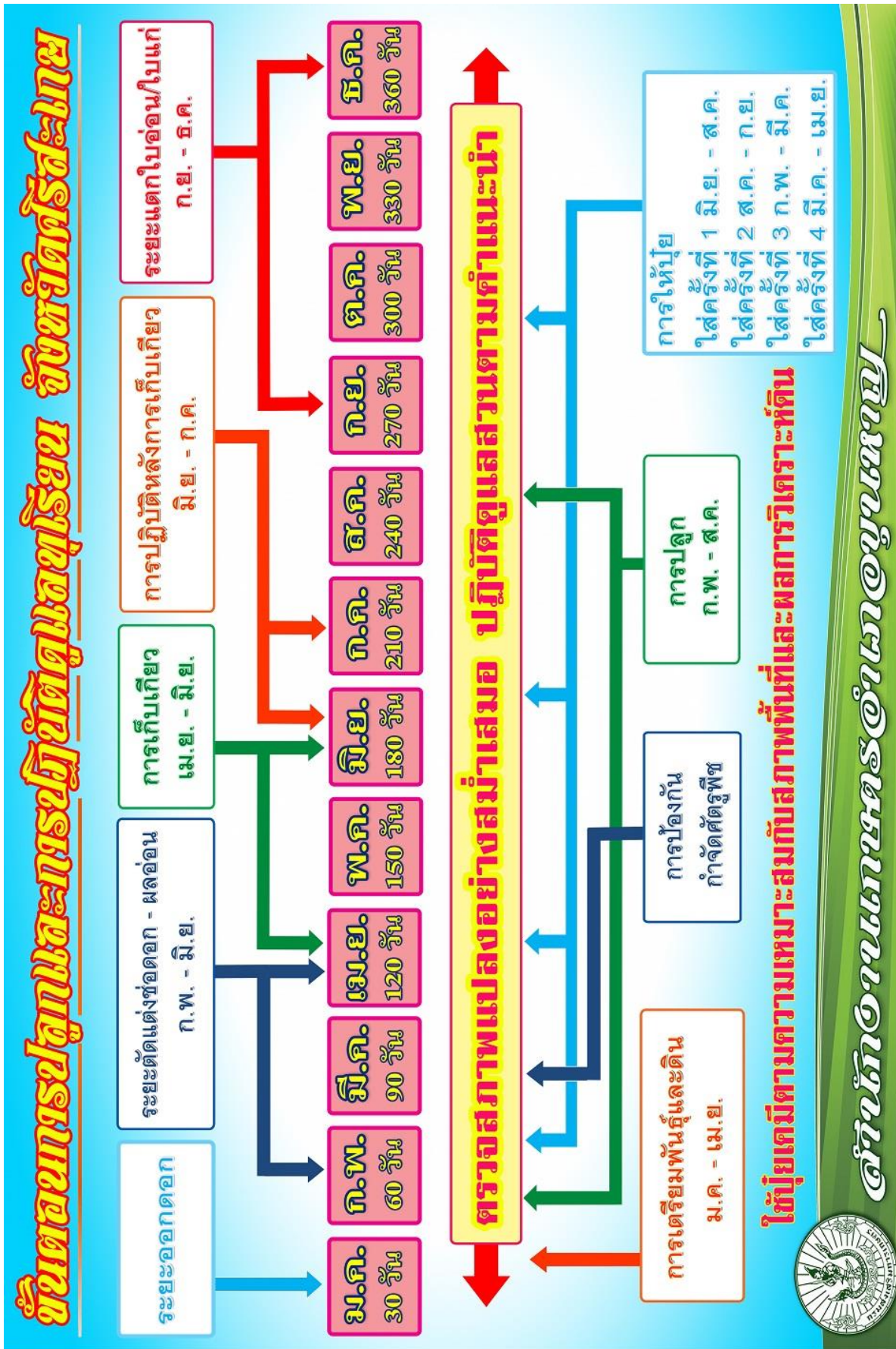

ปุ๋ยหมักจากเปลือกผลไม้แบบนี้จะให้ค่าโพแทสเซียมสูง เพราะพืชจะสะสมโพแทสเซียมไว้ที่เมล็ดและเปลือกผลไม้ ปุ๋ยหมักที่มีค่า K สูงเหมาะที่จะเอาไปเร่งราก เร่งขนาดผลไม้ปกติค่ามาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์จะกำหนดค่า K ไม่น้อยกว่า ๐.๕ % แต่ปุ๋ยหมักจากเปลือกผลไม้จะให้ค่า K สูงถึง ๓ % สูงกว่ามาตรฐาน ๖ เท่า

การใช้น้ำจากการเลี้ยงปลารดต้นทุเรียน

ทำให้ต้นทุเรียนที่ได้รับสารอาหารที่เป็นของเสียจากบ่อปลา จำพวกธาตุอาหารหลัก เช่น ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K) โดยไม่ต้องใส่ปุ๋ย คือ เวลาเราเลี้ยงปลา จะมีของเสียจากปลา (เมื่อเลี้ยงไปนานๆ ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำ) ดังนั้น เราก็จะเอาน้ำเลี้ยงจากบ่อปลามา รดต้นทุเรียน เนื่องจากว่า ในสวนทุเรียนลุงเสริม จะมีการทำบ่อพักน้ำไว้อยู่แล้ว จึงมองเห็นโอกาสน่าจะนำปลามาเลี้ยง ต่อมาจึงเกิดแนวคิดที่น่าจะนำปลามาเลี้ยงผลพลอยได้ที่เกิดจากกิจกรรมนี้คือ ได้ปุ๋ยที่มาจากบ่อปลาอีกทางหนึ่งด้วย

เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๑. เปิดบริการให้เข้าชมสวนผลไม้ต่าง ๆ จัดให้ชิมผลไม้แบบบุฟเฟ่ต์ และจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร
๒. ซุป ตลาดเกษตรชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้ผลทุเรียนภูเขาไฟ
๓. ศึกษาเรียนรู้ภายในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
๔. กราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง ประจำอำเภอขุนหาญ
๕. น้ำตกแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

สินค้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและเครือข่าย (โดดเด่น มีเอกลักษณ์ของชุมชน/สินค้าวิสาหกิจชุมชน)

๑. จำหน่ายผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ฯลฯ
๒. จำหน่ายพันธุ์ไม้ผลได้แก่ ทุเรียน เงาะ มังคุด ลองกอง ฯลฯ
๓. จำหน่ายกาแฟ และเครื่องดื่ม

การเชื่อมโยงเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง พร้อมบอกระยะทาง/กม. ได้แก่

๑. ตลาดไม้ผลบ้านซำซี้เหล็ก ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒ กิโลเมตร
๒. วัดสำโรงเกียรติ (วัดหลวงพ่อดาต) ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๘ กิโลเมตร
๓. วัดป่ามหาเจดีย์แก้ว (วัดล้านขวด) ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๓ กิโลเมตร
๔. น้ำตกสำโรงเกียรติ ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๑๑ กิโลเมตร
๕. น้ำตกห้วยจันทร์ ระยะทางจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒๖ กิโลเมตร

ฤดูกาลท่องเที่ยว ตลอดทั้งปี เฉพาะช่วงเวลา เดือน พฤษภาคม ถึง เดือน สิงหาคม ของทุกปี

โปรแกรมการท่องเที่ยว (เช่น ๑ Day Trip, พัก ๑ คืน เป็นต้น)

๑ Day Trip: ศึกษาเรียนรู้ภายในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรเข้าเดินชมสวนผลไม้ จัดให้ชิมผลไม้แบบบุฟเฟ่ต์ ซื้อมผลไม้ของฝากกลับบ้าน

ความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว (เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ การบริการอื่นๆ)

- ห้องน้ำบริการ ๔ ห้อง, ที่จอดรถ

งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน (ย้อนหลัง ๓ ปี)

ปีงบประมาณ	หน่วยงาน	งบประมาณที่ได้รับ (บาท)
๑. ปี ๒๕๕๙	-	๑๐๐,๐๐๐ -
๒. ปี ๒๕๖๐	สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล	๑๕๐,๐๐๐
๓. ปี ๒๕๖๑	กรมส่งเสริมการเกษตร	๑๐๐,๐๐๐

ด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการประชาสัมพันธ์

๑. ชุมชนขายเอง โดยวิธีตั้งร้านขายที่หน้าสวน
๒. ขายออนไลน์

ผลงานดีเด่น

- ได้รับรางวัลรองชนะเลิศการประกวดทุเรียนพันธ์หอมทองในงานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีสะเกษ ปี ๒๕๕๓, ๒๕๕๗, ๒๕๖๐
- ได้รับรางวัลรองชนะเลิศ การประกวดทุเรียนพันธ์หอมทองในงานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีขุนหาญ ปี ๒๕๕๔
- ได้รับรางวัลชมเชย การประกวดทุเรียนพันธ์หอมทองในงานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีสะเกษ ปี ๒๕๕๔ และปี ๒๕๕๗
- ได้รับรางวัลชมเชยการประกวดเงาะพันธุ์โรงเรียนในงานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีขุนหาญปี ๒๕๖๑
- ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดสต่อพันธ์ข้าวในงานเทศกาลไม้ผลและของดีศรีขุนหาญ
- เป็นสถานที่ทัศนศึกษาดูงานด้านสวนไม้ผลและระบบการจัดการสวนไม้ผลตลอดมาทุกๆ ปี
- เป็นแหล่งจัดทำข่าวประชาสัมพันธ์ด้านการทำสวนและการเก็บผลผลิตไม้ผลคุณภาพ
- เป็นสถานที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรของตนเองและชุมชน

ภาพกิจกรรมภายในสวนลุงเสริม

คณะผู้จัดทำ

๑. นายสว่าง กาลพัฒน์	เกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
๒. นายประธาน พลโลหะ	หัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และสารสนเทศ
๓. นายอนุวัฒน์ คำล้าน	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๔. นางรัตติยา ฐิติสมบูรณ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๕. นายสาววันเพ็ญ ชูชี	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๖. นายสุรียา บุญเย็น	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๗. นางสุทธดา ศรีสุรักษ์	เจ้าพนักงานธุรการ